

ISIEN JA ISYYDEN TUKEMINEN ÄITIYS- JA LASTENNEUVOLASSA

STM:n kysely 2006

Maire Kolimaa & Marjaana Pelkonen
ylitarkastaja, STM

Neuvolapäivät 10.5.2007

SISÄLLYS

- Tausta ja tarkoitus
- Kuinka kysely tehtiin
- Keskeiset tulokset
- Päätelmät
- Ehdotukset

Tausta

- Lähtökohtana tieto isyyden ja isien tukemisen merkityksestä lapselle, isälle, äidille ja koko perheelle
- STM:n linjaukset
  - Isätoimikunnan mietintö 1999
  - Isät neuvolassa 2001: 6 kohdan muistilista
  - Seulontatutkimukset ja yhteistyö äitiyshuollossa
  - Hoitotyön tavoite ja toimintaohjelma 2004-2007, 2004
  - Lastenneuvolaopas 2004: suositukset

Tausta ja tarkoitus

- Tutkimustraditio Suomessa lyhyt
    - 1990-luvun alku: isät eivät saa tukea (Hyssälä –92)
    - 1990-luvun loppu: isänä olemisen tavat, th:lla hyvät mahdollisuudet isien tukemiseen (Kaila-Behm –97)
    - 2000-luku: isien kokemukset perheenlisäyksen yhteydessä (Mesiäislehto-Soukka 2005, Paavilainen 2003)
  - Takala & Klaukka 2000, Kela
  - Valtakunnallinen neuvolaselvitys 2005
    - Isät osallistuvat hyvin perhevalmennukseen, harvemmin vastaanotolle, isäryhmät harvinaisia
- > vähän valtakunnallista tietoa isien tukemisesta

Tausta ja tarkoitus

- Kyselyn tarkoituksena oli saada tietoa isien tukemisen nykytilanteesta äitiys- ja lastenneuvoloissa
  - Toimintatavoista
  - Valmiuksista
  - Kehittämistarpeista

Kuinka kysely tehtiin: Aineisto ja menetelmät

■ Lomake

- Perustui aikaisempiin linjauksiin ja suosituksiin
- Jäsennys
- 51 kysymystä, joista 6 avointa
- Pilotointi

■ Vastaajat

- Äitiys- ja lastenneuvoloita Suomessa reilut 800
- Vastanneet 421
  - Lääneittäin vastanneita 41-51 % neuvoloista

Kuinka kysely tehtiin: Aineisto ja menetelmät

- Tietojen keruu ja analyysi
  - Vastaaminen internetissä
  - Saatekirje kaikkiin neuvoloihin, syksyllä myös johtaville hoitajille
  - Helmi-maaliskuussa ja syys-lokakuussa

Tulokset: Yleistä

■ Suunta myönteinen

- Isien käynnit lisääntyneet 5 vuoden aikana
- Terveystenhoitajien suhtautuminen myönteistä
- Käsitys isien tukemisen nykytilanteesta
  - Arviot: Hyvin 22 %, tyydyttävästi 75 %, huonosti 3 %
  - Kouluarvosanana ka noin 7, vaihtelu 5-10
- Aikapulaa ei pidetty keskeisenä ongelmana (10 vs 90 %)

Toimintatavat: Isien rohkaiseminen ja kohtaaminen

- Isien rohkaiseminen neuvolaan
  - Suullinen tieto äidin kautta tavallisin tapa (84%)
  - Kirje harvinaisempi
- Isien kohtaamisen paikat
  - 1) Vastaanotot
    - Kutsuminen yleensä äidin mukana (74 ja 57 %)
    - Ei kutsu lainkaan (20 ja 32 %)
    - Iltavastaanottoja järjesti noin kolmasosa

Toimintatavat: isien kohtaaminen

2) Kotikäynnit

- Ennen synnytystä esikoisen perheeseen 16 %
- Synnytyksen jälkeen jokaiseen perheeseen 88 %
- Ajoituksessa huomioon isän kotonaolo n. 80 %

3) Perhevalmennus vakiintunut tukimuoto

- 99 % lähetti yhteisen kutsun
- Isien oma kokoontumiskerta 17 %
- Isäryhmät melko harvinaisia

Toimintatavat: toimijat

- Isien tukemiseen osallistuvat työntekijäryhmät %
  - Psykologi 60
  - Lääkäri 51
  - Perhetyöntekijä 50
- Isäryhmien vetäjinä
  - Neuvoloiden työntekijät 10
  - Isät 7
- Yhteistyötä järjestöjen kanssa teki lähes puolet

Toimintatavat: materiaali ja välineet

■ Suurin osa käyttää (86%)

■ Videot	54
■ Apulomakkeet	40
■ Internetissä oleva tieto	9
■ Isä neuvolassa –kirjanen	16
■ Videoavusteinen perheohjaus	8
■ Muu	24

■ Apulomakkeet

- Audit 52, Vanhemmuuden roolikartta 38, Vavu 30 %

■ Jakomateriaalia käytti noin kaksi kolmasosaa

Toimintatavat

- Odotusten ja tarpeiden selvittäminen (%)
  - Isiltä 86
  - Äideiltä 73
  - Tutkimuksista 50
- Isien tilanteiden huomioon ottaminen
  - Erotilanteet 90
  - Muualla asuva isä 47
  - Maahanmuuttajat 34

Toimintatavat: Keskeinen sisältö %

Sisältöalue	Nyt	Tarve
Vanhemmuus	93	
Isän suhde lapseen	84	5) 44
Isän rooli arkielämässä	82	6) 38
Isä ja synnytys	78	
Isäksi kasvaminen	76	2) 54
Parisuhde ja seksuaalisuus	76	3) 47
Perhevapaamahdollisuudet	73	
Isän elintavat	54	
Isän jaksaminen	47	4) 47

Käsitykset isyydestä* ja isien tukemisesta

	Samaa mieltä	
*Omista kokemuksista kertominen on isille tärkeää	99	
* Isien tukemisen avulla voidaan parantaa perheiden toimivuutta	98	
* Isän mukana olo edellytys lapsen kasvulle ja kehitykselle	87	
Isien tukeminen on luonteva osa työtäni	93	
Isien tukeminen edellyttää paneutumista ja pitkäjänteistä työtä	83	
Isien tukeminen on kehittynyt 5 vuoden kuluttua	83	
Isien tukeminen edellyttää johdon sitoutumista	80	
Neuvolaympäristöä muokattu isille	45	

Tulokset: johdon tuki % (n=376)

Johdon toiminta	Kyllä	
Isien tukeminen sisällytetty neuvolan ts:an	35	
Ei tukea johdolta	31	
Esimies motivoi ja rohkaisee	20	
Työyhteisössä käsitellään isien tukemista	20	
Kehityskeskusteluissa käsitellään isien tukemista	11	
Nlaoppaan suositus käsitelty luottamuselimestä	9	
Isien tukeminen sis. lapsipoliittiseen ohjelmaan	9	

Valmiudet ja niiden kehittäminen

- Suuri osa terveydenhoitajista arvioi valmiutensa melko riittäviksi (72 %)
- Ryhmien ohjausvalmiudet heikommät

■ Koulutusta saatu (%)	Yleensä	Isäryhmät
■ Omaehtoisesti opiskellen	35	-
■ Täydennyskoulutuksessa	34	10
■ Amm. peruskoulutuksessa	31	5
■ Toimipaikkakoulutuksessa	18	7
■ Erikoistumisopinnoissa	14	4
■ Ei saanut mitään koulutusta	25	77

Tulokset: kehittämistarpeet

- Suuri tarve valmiuksien kehittämiseen (94%)
- Tuen tarve
  - Uutta aineistoa 72
  - Lisäkoulutusta 67
  - Yhteiset linjaukset 61
  - Tukea moniamm. tiimiltä 36
  - Tukea esimieheltä 34
  - Työnohjausta 30
  - Tukea työtovereilta 25

Päätelmät

- Isien tukeminen edennyt 5 vuodessa
    - Otettu käyttöön isät huomioon ottavia toimintatapoja (perhevalmennus, kotikäynnit)
    - Hyviä käytäntöjä jaettavissa
  - Isien tukemisessa suurta vaihtelua
    - Osa kehittänyt isien tukemista
    - Vähän hyvää ja vähän huonoa, suurin osa tyydyttävää tasoa
- > merkitsee epätasa-arvoa isien ja perheiden näkökulmasta

Päätelmät

- Neuvolan ulkopuolisia tahoja hyödynnetään melko vähän
  - -> käyttämättömiä mahdollisuuksia
- Isien erilaisuus huomioon
  - osa tulee luontevasti neuvolaan äidin kanssa tai yksin
  - osa tarvitsee rohkaisua
- Tulevaisuuden näkymät myönteisiä

Mielipiteet kyselystä ja kyselyn luotettavuus

- Lähes 80 % kommentoi kyselyä
  - Suurin osa myönteisesti
  - Osa kriittisesti
- Ehdotuksia kyselyn kehittämiseksi
- Luotettavuus
  - Keitä vastaamattomat, miksi eivät vastanneet?
  - Neuvolakohtainen vs th-kohtainen lomake
  - Internet-pohjainen kysely
- Toimenpiteitä odotetaan

Ehdotuksia isien tukemisen kehittämiseksi 1

- Neuvolat ja terveyskeskukset
  - Työtapojen kehittäminen isät huomioon ottaviksi
    - Isien kohtaaminen isinä ja miehinä, yksilöinä
    - Isien aktiivinen kutsuminen neuvolaan
    - Isien tarpeiden selvittäminen: dialogi, tutkimukset
    - Iltavastaanotot; pienryhmät
    - Hyvien käytäntöjen hyödyntäminen
  - Yhteistyön kehittäminen isätyötä tekevien kanssa, huom. perhepalveluverkosto
  - Valmiuksien parantaminen
  - Neuvolaympäristön kehittäminen

Ehdotuksia isien tukemisen kehittämiseksi 2

- Terveyskeskusten johto
  - Isien tukemisen merkitys lapsen hyvinvoinnille ja pulmien ehkäisemiselle
  - Edellytysten luominen isien tukemiselle
    - osaksi toiminnan suunnittelua ja seurantaa
    - yhteisten linjausten luominen
    - resurssien varmistaminen: asiakasmäärät
    - työnohjaus, koulutus ja muu tuki
    - luottamushenkilöt (tieto, päätökset)

Ehdotuksia isien tukemisen kehittämiseksi 3

Neuvolatyön kehittämis- ja tutkimuskeskus

- kehittää täydennyskoulutusmoduulin
- kehittää lääneittäin toteutettavan seminaarisarjan
- kokoaa isiä ja isien tukemista koskevaa aineisto kotisivuilleen (hyvät käytännöt, tutkimukset, katsaus)
- kehittää isien osuutta perhevalmennuksessa

STM

- huolehtii isäkyselyn 2006 uusimisesta
- valmistelee asetuksen terveysneuvonnan sisällöstä
- asettaa lasten ja nuorten neuvottelukunnan 2007

Lopuksi

- Yhteiskuntapoliittiset toimet työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi
- Sukupuolisensitiivinen toiminta
  - miehet miehinä, naiset naisina, tytöt tyttöinä, pojat poikina
  - hyödyttää kaikkia
- Isiin panostaminen